

# SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.  
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postakarékpenztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — — Helyközi telefon 15. sz.  
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PAL

LAPTALAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög szávankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

## Kossuth Lajosról.\*

— Halálának tizennyolcadik évfordulója. —

Irtá: **Kossuth Ferenc.**

Atyámról nem szeretek a nyilvánosság számára írni. A kegyelet, mely emlékéhez fűz, oly nagy, hogy szentélynek tekintem ezt, melyet elzárok a nyilvánosságtól, s a nyilvánosságtól elválaszthatatlan kritika elől.

Mégis válaszolok röviden a hozzám intézett kérdésre, mert róla nem mint emberről kell szólnom, hanem, mint a magyar nemzet ujjaszületésének megtestesítőjéről és a magyar állami függetlenség eszméjének örökéletű megnyilatkozásáról.

Kossuth Lajosban tényleg mintha két élet élt volna: az egyik, a nagy reformátor élete, amelynek minden egyes alkotása maradandó volt, most is él és minden látszat szerint örökké élni fog; a másik élet az eszményi megtestesülés, a magyar függetlenségi eszme megtestesülése, kapcsolatosan ragyogó diadalokkal és megrázó szenvedésekkel, melyek ezt az eszményi életet, már Kossuth Lajos halála előtt legendaszerűvé tették a magyar nép érzésvilágában.

A nagy reformátor vezetése alatt jött létre a magyar nemzet ujjaszületése és belehelyezése a korszerű világ-felfogások körébe.

Az ő vezetése alatt lett szabaddá és egyenjogúvá a magyar nép; és a mire nincs más példa a történelemben, nem forradalmi mozgalmak nyomása alatt, hanem azzal, hogy a magyar nemesség, — a kiváltságosok osztálya, mely a XIX-ik század negyvenes éveinek végéig, középkorias előjogokkal bírt, — mondott le önként ezekről az előjogokról, bár e lemondás sokaknak nagy anyagi áldozatába került. És maga Kossuth Lajos, a vezér is, ahhoz az osztályhoz tartozott, — mint az egyik legrégebbi magyar nemes családnak sarja, — amely jogokat áldozott és nem ahhoz, amely jogokat nyert.

Igy töröltetett el a jobbagyság; a robot; így szabadult fel a földhöz kötöttség alól az ország népe; így ruháztatott fel egyenlő birtoklási joggal a magyar nép; és mindenki Magyarországon egyenlővé lett a kötelességekben és a jogokban.

Megállapított a parlamenti alkotmányosság; a parlament előtti felelős kormányforma; biztosított az emberi szabadság és jogegyenlőség minden feltétele; szabaddá lett a sajtó, az ember, és a polgár.

Mindezek az alkotásokon végigvonult egy rettenetes vihar. És ezek mégis mind fenmaradtak, s a jelen és a jövő Magyarország alapjait alkotják.

\* Kossuth Ferenc ezt a cikket a „Nord und Süd” című előkelő német folyóirat szerkesztőjének hozzáintéztetett kérésére írta.

A magyar nép, a reformátor Kossuth Lajosra úgy emlékszik vissza, mint a nép apjára. Az ő neve Magyarországon: *Kossuth apánk.*

A mint időben távolodnak tőle az egymást követő nemzedékek, az ő emléke nőttön-nő, nagyobbodik, tisztul, mintha csak az ő lelke oszlott volna szét a magyarok lelkében és mintha az ő hamvai termékenyitenék meg hazafiságban a magyar földet, a melyből már 60-nál több szobra nőtt ki, hogy hirdesse az utóknak, az ő dicsőségét és szenvedéseit.

Az alkotásaiban most és örökre élő Kossuth Lajos osztályrészül jutott az a nehéz kötelesség, hogy ezeket az alkotásokat az ellenük váratlanul feltámadt és idegen földről jövő vihar ellen megvédje.

A támadás fegyveres volta kikényszeríté a védekezés fegyveres voltát; a mely védekezés, bár vége felé a kezdetétől nagyon eltérő irányba sodortatott a körülmények által, mégis sokkal kevésbé forradalmi, mint inkább önvédelmi természetű volt.

Egyébiránt a nagy küzdelem ideje a régi múlté már. Azóta az özvegyek gyászruhái elkoztak, az árvák könnyei felszáradtak, azok, akik a küzdelemben részt vettek, jobbára már meghaltak; a nemzeti akarat is sűrű fátyolt vetett erre a multra: minthogy a nemzet és uralkodója teljesen kibékültek. Az uralkodót 1867-ben megkoronázták Szent István hagyományos koronájával és ő letette a hagyományos koronázási esküt, helyre állította a megszakított jogfolytonosságot és ha nem is tökéletes, de mégis széleskörű alkotmányt biztosított királyi szentesítéssel a magyar törvényhozás törvényalkotási joga alapján. Ez idő óta az uralkodó alkotmányosan és bölcsen uralkodott. Az 1848-49-iki küzdelem emléke régóta megszűnt Magyarországon antidinasztikus emlék lenni, bár nemzeti dicsőség maradt, mert azzá avatta a nemzeti hőstettek emléke.

Ellenkezőleg, a magyar állami függetlenség eszméje, amely az említett dicsőséges korszakkal szoros összefüggésben van, most már a dinasztia fentartó eszmévé lett; mert a magyar nemzet az egyedüli a Habsburgok két államu monarchiájában, amely nem gravitál külállamok területén elhelyezkedett gócpontok felé, hanem mindenkori kész megvédeni a Habsburgok Szent István koronáját, melyet az 1723-iki pragmatika törvény, az akkor fiágban kihalóban levő Habsburg-ház női ágának fejére tett.

Mennél jobban megvalósul a magyar állami függetlenség eszméje, annál jobban elkülöníthetők a magyar Szent Korona országai attól a veszélyes örvénytől, mely Ausztria földjén kavarg és amely minden pillanatban fenyegetheti a dinasztia osztrák uralmát.

Ha ez a veszély kitörne, akkor az erős és önálló Magyarországon megismétlődne az, ami megtörtént Mária Terézia alatt: hogy a magyar fegyverek mentik meg a Habsburgok koronáját, az ugynevezett örökös (osztrák) tartományokra vonatkozólag is.

Az 1848-iki események után alakult ki Kossuth Lajosnak nem többé reformatori, hanem legendaszerű élete.

Az ő szellemi lényének ez utóbbi megtestesüléséből is ugyszólván minden fenmaradt Kossuth Lajosból.

Igy például: él a nemzeti önérték ereje, mely az ő vezetése alatt nem engedé a nemzetet kétségbeesni; és amely az idegen tulerő által (de főképpen a belviszályokból eredő árulás folytán) történt leveretés után is sikeresen tudott ellenállni a megsemmisülésnek.

Él a nemzetben az önbizalom; él a hit saját erejében és a magyar nemzet államalkotó hivatásában.

Él az önfeláldozás, az elvhűség; él a következetesség; mind ennek megtestesülése él az ő emlékében, mely felemel és nemesít. És ezekhez kapcsolódik az ő ragyogó dicsőségének és évtizedekig tartott szenvedéseinek meghatározó emléke.

Él az a tudat, hogy Kossuth Lajos magyar volt, az ő dicsége magyar dicsőség volt — és az ő szenvedései magyar szenvedések voltak!...

Mi él tehát még Kossuth Lajosból? Él az, amit e két szó kifejez: „Kossuth apánk.”

Évtizedek multak el, mióta ő megalkotá az ő most is élő, most is virágzó, a közélet alapját ma is képező alkotásait.

Azóta a helyzetek, körülmények megváltoztak; de a hazafiság örök igazságai nem változnak meg soha.

Kossuth Lajosnak hazáját védő, hazáját féltő, hazája jogairól soha le nem mondó hazafisága, minden korszakba bele illik.

Mi magyarok úgy érezzük, hogy Kossuth Lajos nem halt meg és hogy eszméi köztünk élnek örök életüket. Horatius írta: „Omne capax movet urna nomen” — de az ő nevét nem érinti a halál.

## Drámai előadás — az alkoholizmusról.

Hogy azok a szerencsétlen embertársaink, a kik a mértéktelen alkohol-fogyasztás vészes útjára tévednek micsoda ká. kat okoznak önmaguknak, családjuknak és az egész társadalomnak, azt a józan életű emberek előtt bővebben fejtegetni egészen felesleges; a kórházak és börtönök eléggé beszélnek a szomorú valóságokról.

De az alkoholt élvező emberek elé tartani a tükröt, hogy abban magukat meglás-

sák; megismertetni velök utálatos szenvedélyök kétségbeesett következményeit s ha lehet visszatéríteni őket a borzasztó lejtőről: minden embernek felebaráti kötelessége.

E szent cél szolgálatába szegődött a marosvásárhelyi min. kirendeltség is, a midőn odaváló lakos Németh János nyug. színeszt felkérte és tiszteletdíjáról gondoskodik, hogy falvakon — a gazdák körében — ingyenes drámai előadásokat tartson az alkoholizmusról.

Értesülésünk szerint megyénkben Agyagfalván, Mátisfalván, Székelymagyaroson, Bögözben, Felsőboldogfalván s legutóbb f. hó 17-én este Árvátfalván tartott Németh János ilyen előadást. És itt készséggel jegyezzük meg, hogy nem hiába volt Németh János oly hosszú időnkig különböző társulatoknak értékes tagja.

Markans vonásokkal rajzolta, élethűen, az igaz valóságnak megfelelően mutatta be négy jelenésű drámában, hogy az alkohol miképp keríti hatalmába az öntudatlan, az elkeseredett, a pajtáskodó embert s a bűnök fertőjébe juttatva miképp teszi nevetséges, sőt megvetett alakjává a társadalomnak és súlyos keresztjévé családjának. Művészi alakítással mutatta be, a mikor a megtévedett emberen kiüt a delirium tremens. Számtalan példát hozott fel annak bizonyítására, hogy az alkoholt mértéktelenül élvező emberiség mekkora kárára, sőt egyenes tönkretételére van a nemzeteknek, az országoknak is. Élénk színekkel ecsetelte az alkohol-élvezet nyomában járó pusztulást és nyomort. S végül lélekhez beszélő, embertársai sorsát szíven viselő, aggódó szavakban kérte a szülőket, hogy kis gyermekeiktől ne vonják el a tejet — elhordván csekély pénzért a tejszövetkezetbe a legjobb, a legtermészetesebb táplálékot. Meglepő hozzáértéssel bizonyította, hogy a tej fogyasztása növeli a test ellentálló képességét. Rámutatott arra, hogy a gyermekhalandóság ott a legnagyobb, ahol a legtöbb az alkohol — és legkevesebb a tejfogyasztás.

Nem bírjuk eléggé méltányolni a kirendeltség üdvös eszméjét; de igaz dicsérrel kell említenünk az öreg Németh Jánost is, aki nyugalma helyett — átérzve a cél nagy horderejét — nyakába veszi a világot s ifjú tüzzel, igaz lelkesedéssel végzi a reábi-zott kulturmunkát.

Ugy értesülünk, hogy nemsokára újra visszajön megyénkbe s még több községben fog apostolkodni. Hozza Isten a derék embert.

## Bizalom köröm

### — szakadtig.

Udvarhely vármegye törvényhatósága tehát megszavazta a kormánynak a boldogító bizalmat és ezzel úgy véli, rendületlenül tette annak helyzetét, megszilárdította azt a hatalmat, amely dicsfényvel, glóriával övezi körül a munkapártnak a legutóbbi választásokon korrupcióval, pénzzel és pálinkával felkoszorúzott fejét.

Ha nem ösmerné minden józan gondolkodású egyén a megyei önkormányzati testületek mai szervezeti összetételét, ha nem tudná, hogy az a függő helyzet, amelyben a vármegye bizottsági tagoknak legalább 60 százaléka van, a vármegyét képtelenné teszi a vármegye közönsége akaratának kinyilvánítására, ha nem tudnánk, miszerint az a méltóság, amely a képviselőválasztások idején megfertőzte a közéletet, vadul virágzik a megye bizottsági tagok megválasztásakor is, a vármegyék bizalmi határozatait megdöbbenve kellene fogadnunk és fel kellene jaidulnunk Madáchéval:

„Ah, sirjatok testvéri könyeket,  
Győz a hazugság, a föld elveszett!”

De mert tudjuk, megvagyunk győződve róla, hogy Ő Felségétől kezdve le, a legkisebb számottevő emberig mindenki tisztában van a helyzettel, mindenki képes értékelni a műbizalmakat, csupán azon határtalan gyermekeség felett töprengünk, hogy meglelt komoly emberek, ily módon hogyan igyekezhetnek a saját maguk alattatására, komoly színezet köntösébe bujtatni azt a bábút, melyet a megnyilatkozott dicsőimnusz megtestesít. Vagy talán nem tudnák, hogy a megyék, eddig is bizalmat nyilváníttak és az megsemmisítette a csufos bukást, nem tudnák, hogy a megyebizottsági tagok, mint az országos munkapárt, nem a nemzet többségének bizalmát bírják?

A gyűlésről nem sok megemlíthető eseményt jegyezhetünk meg. A bizalmi javaslatlalt szemben Gyarmathy Dezső ellen indítványt nyújtott be, s azt lelkesen meg is oltotta, s érdekében dr. Valénsik Ferenc országgyűlési képviselő is tartalmas, mindég higgadt, magas szárnyalású beszédet tartott figyelmeztetvén a közgyűlés tagjait a bizalmi nyilatkozat minden komolyságot nélkülöző voltára és arra, hogy a vármegye közönségének nevét nem lehet és nem szabad így súlytalanná, gyermekessé tenni, de érveit, józan okfejtéseit borsóként hullottak a falra, a berendelt tömeg fittyet hányva rájuk és a Gyarmathy javaslatának felvetésével pár szavazat többséggel, a kormány iránti rájongó lelkesedésének bizalmi nyilatkozatban adott kifejezést.

Ezeket látva csak azt kérdezzük, vajon mikor fog megszületni már az a boldog kor: „... mely után Buzgó imádság epedez, százezrek ajkán”.

## Való-e a tagosítás

### — Etédnek?

Írta és az etédi olv. körben 1912. márc. 1-én elmondotta: **Bálint Zoltán.**

Hazánk egyik főfoglalkozása az állattenyésztés. Az állattenyésztésre pedig a takarmánytermelésen kívül rét és legelő kell. Etédnek hármass határát tekintve takarmánytermelése is, de legelője is bőven van, következésképp belőle, hogy állattenyésztésünk virágzó, mert az okszerű gazdálkodásnak egyik kelléke bizonyul be, hogy a gazdaságilag mivelhető terület minden két holdjára megvan az 1 állat szám, mely által létre jön a kellő arány s így a föld elegendő táperőt nyerve nemcsak a szemtermelésre, hanem a takarmányeladással, meg az állattenyésztéssel is a gazdák pénzhez juthatnak.

Azok tehát, kik azzal érvelnek, hogy a legelőt a mesterséges takarmány termeléssel meg az istállózással lehet pótolni, azok nem gondolják meg, hogy az életet, érdekességet, elevenséget, edzettséget adó levegőt, mit az állat a legelőn való szaladgálással nyer, azt nem pótolja a mesterséges takarmány termelés és istállózás. A gazdának kitartó állatra van szüksége, melyet a munkában használni tudjon, az elkényesedett állat pedig nem kitartó, szervezete a betegséget nem tudja legyőzni, hamar elpusztul, mi a gazdaságra nem kedvező. A tagosítással állandó legelőt kell tartani. Akkor megszűnik a 3-as határ rendszer.

Akkora legelőt Etéd a tagosítással nem nyerhet, mint a mostani. Ha pedig a tagosítást hármass határ rendszerben valóstítanak meg, akkor a tag felosztás, vagy a földeknek széjjel szóródása rövid idő kérdése. — Hová lenne a sok majorház? Hogy a műtrágyát nem alkalmazza az etédi gazda, azt a juhok általi majorháza, trágyázás, ménes kosár, tinó csorda pótolja. A saját mily tápláló a családban. A fölöslegből pénzzel a kisbirtokos. A gyapju s annak feldolgozását itthon megcsinálja a gazda, ruházata pénzbe ugyszólva nem kerül, azonkívül

az etédi ember mennyi posztót elad vásáronként.

Az az érv sem állhat meg, hogy a tejszövetkezet nem virágzik. Az etédi ember a jót és táplálót maga eszi meg s a fölösleget adja csak másnak.

Igy is 200 liter tejet visz a szövetkezetbe, de ha oly keveset visz annak oka az, hogy a szövetkezet a behordott tej árát fizesse pontosan a gazdáknak, télen pedig a majorok pár fillérrel drágábban megveszik a tejet s ha a gazda oda viszi, ezt haszonért teszi pedig dicsérendő dolog.

Sokan állítják, hogy a tagosítás előnyös volna a földek szét darabolása és szerte-széjjel szóródása miatt is. Érvelnek azzal is hogy akinek messze van a földje az oda és vissza menetel fél napi időt vesz igénybe és romlik a szekér stb.

Erre feleletünk egyszerű. Ha a határt tagosítanak egyik gazda tagját „Cséje” legszélső részén kapja, a másik köves ároknál s össze házasodás után a tag feloszlik. Akkor megtörténik az az eset, hogy a két tagocska majdnem 6—7 km.-re van egymástól, mily óriási idővesztés lesz az oda és vissza menetel. De a másik eset is elő áll, t. i. ha a kis gazda tagját akár Fenyőspataiban, akár a Bükkben kapja az idejét is elveszti az oda menetellel, szekere is romlik, míg a nagybirtokosnak tagja van a falu mellett s így sem szekere nem romlik, sem idejét nem veszíti, ez nem keresztényies igazság, mert a nagy birtokosoknak lévén több jövedelme a szekér rongálást is tudja fizetni, több munkást fogadhat, ha távol van a tagja s dolgoztathat velük.

Akkor a szegény ember tagjának minden jövedelmét, gazdasági eszközeinek reparálására kell fordítza.

Ha pedig viskót épített a távol eső tagra, idővel oda költözik, állandó lakhelye lesz távol a világzajától, távol az lsten házatól, iskolától s él a magányban, mint a fenyőspataki házacska volt református, de most baptista lakója. Hol az erkölcs, a becsület fogalma? Hát a tulajdon szentségének tiszteletben tartása? Az analfabéták száma szaporodik, akkor hányan és hányan nyernek választó jogot s a székely kilelez zaárva a törvényhozói jog gyakorlásából. Azt mondják, hogy a tagosítatlan birtokban történik a legtöbb lopás. Sőt ellenkezőleg. Mikor az illető az lsten házat gyéren látogatja, hol a kereszténytanítások az indulatok, vadszenvedélyek. bűnök megfékezésére igyekeznek, ezt a messze fekvő tag tulajdonosa és családja nem hallgathatja, a becsület és tisztesség fogalmát meghatározni nem tud atja, a mi pedig az emberi jellem egyik kelléke, ennél fogva tehát épen a tagbirtokos van kitéve annak jobban, hogy keresi a bűnt, a bűnre vezető alkalmat.

(Vége köv.)

## HIREK.

— Székely Testvérek! A védtelenek az üldözöttek, az igazságot szeretők, az emberbaráti eszméket, a közműveltséget terjesztők és azokért lelkesülni tudók rendithetetlen előharcosa volt 17 esztendőn át a »Székely-Udvarhely«. Sok igazságtalanságot visszavert. Sok gyalázatos visszaéléstől lerántotta a leplet. Mindig a mások előhaladásáért küzdött. Inkább a száraz, sokszor keserű kenyér mellett maradt, míg annyian bőséges kincsekben könyöklögtek, de kibontott zászlóját soha sem árulta el. Az ármány, az irigység, a rosszakarát ezer nyilait röpitették feléje alattomosan. Számtalanszor életére törtek, de mindannyiszor üldözői voltak a vesztések, a megsegyenültek, mert az igazság fegyverei ellen hiába küzdenek a gonoszok. Ha ezek a közismert elvek, a »Székely-Udvarhely«-nek a tisztesség határain belül követett iránya lelkesíti továbbra is széleskörű

olvasó közönségét. Ha azt akarják, hogy e vármegyének legyen egy igazán szabad, valóban függetlenségi organuma, úgy minél intenzívebb, minél hathatósabb pártolást kérünk, mert e lap ereje — a közönség leg-sajátabb érdeke, amelyet jövőben is szolgálni kíván.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Bene Lajos udvarhelyvármegyei tanfelügyelőségi tollnokot Bánfi-hunyad székhellyel a X-ik fizetési osztály 3-ik fokozatába, tanfelügyelőségi iskolalátogatóvá, az igazságügyi miniszter pedig Fábán Ferenc székelyudvarhelyi törvényszéki díjuokot ugyan ezen kir. törvényszékhez XI. fizetési osztály 3 M fokozatába irnokká nevezte ki.

— **Máthé József kitüntetése.** A Magyar Tudományos Akadémia kedden tartott rendes havi ülésében a Wodianer féle 1000 koronás jutalmak egyikét tanítói és társadalom működésével szerzett érdemei alapján Máthé József marosvásárhelyi áll. isk. igazgató-tanítónak, a székely ügyek lelkes apostolának, a Székely Társaságok Szövetsége kiváló munkássága föltárának ítélte oda. A László mezőturi ref. igazgató-tanítónak, midőn legmelegebb elismeréssel gratulálunk Máthé Józsefnek a harminc éven át végzett derek és eredményes munkássága elnyert jutalmához azon hő kívánságunkat fejezzük, ki hogy Máthé Józsefet még sokáig láthassuk a székelységért küzdők táborának vezérkarában a tanítóság vezető munkásai között.

— **A tisztviselő kör** folyó hó 16-án délután 6 órakor megtartott rendkívüli közgyűlésén a kör jogtanácsosává Dr. Mezei Pál ügyvédet választotta meg.

— **Nyilvános nyugtázás.** Az 1912 márc. 17-én rendezett Öltárgyleti estély jövedelme 523 K 10 f, a kiadás 320 K 68 f. Felülfizettek: Nagyméltóságú és Főtisztelendő Majláth Gusztáv Károly gróf, erdélyi püspök 17 K, Főtiszt. Soóthy Gyula 17 K, Főtiszt. Pál István apát kanonok főesperes 7 K, Sebesi János alispán 7 K, Klein Zsigmond 20 K, Siegmund József 20 K, Meisner Vilmos 10 K, özv. Burger Arthurné 3 K, Flórián Kristófné 3 K, Barcsay Károly 2 K, Benedek Géza 1 K 40 f, Kovács János 2 K 40 f, Fazekas Gáspár 1 K 40 f, Kiss János 2 K 40 f, Révffy Zoltán 4 K, özv. Rákné 1 K, Janecsek József 40 f, Kopasz Albert 40 f, F. R. 1 K, N. N. 40 f. Összesen 120 K 80 f. Fogadják a felülfizetők ez uton is az Öltár-egyesület hálás köszönetét.

— **Az ujság és olvasói.** Mulatságos és nem egy tekintetben jogosult panaszbá tör ki a Newyork World, a szerkesztői hivatás hálátlansága miatt. A cikk meglehetősen amerikai ízű, de némiképen ráillik a mi viszonyainkra is. — Ujságot szerkeszteni meglehetősen kellemes foglalkozás. Ha a lap sokat foglalkozik politikával, az olvasók nem akarnak róla semmit sem tudni, ha kevés politikát hoz, akkor is félrehuzza a száját a közönség. Ha a betűk aprók, nem lehet olvasni a lapot, ha nagyok a betűk, kevés benne az olvasnivaló. Ha táviratokat közöl, szédelgésnek mondják a táviratokat, ha a táviratokat feldolgozzák, komolytalansággal vádolják és azzal, hogy politikai okokból elhallgatja a legfontosabb híreket. Ha itt-ott tréfás apróságokat közöl a lap, komoly emberek nem vehetik a kezükbe; ha még nem közöl, az olvasók egy része unalmasnak mondja és szidja a régi iskolához ragaszkodó szerkesztőt. Ha a lap eredeti tudósítást hoz, szemére vetik, hogy egy betűjét sem szabad komolyan venni; ha a jelentéseket tárgyilagosan közli, a közönség nem talál a lapban szórakoztatót. Ha valamely gyűlésről pártatlan tudósítás jelenik meg, készen van a megjegyzés: jobb lett volna egyáltalán hallgatni, ha meg elhallgatja a lap a gyűlést, meghamisítja a tényeket. Ha az ujság közli egy nagy ember vagy politikus életrajzát, mindjárt elfogultsággal vádolják,

ha nem közli, akkor meg az a vád, hogy a lap semmivel sem törődik. Ha az asszony számára jelenik meg egy cikk, a férfiak elégedetlenek és megfordítva, Ha a főszerkesztő a templomba megy, klerikális, ha nem megy, akkor ateista.

— **Gyilkos cigány.** Ötvös Demeter Márton muzikus cigány keresztapjával Máté Mihállyal mulatott a bögyözi orsz. vásár alkalmából a zsidó korcsmájában. Czincziri Mózes is hozzájuk csatlakozott s valami miatt összeszólalkoztak és kikerültek az utcára. Itt aztán Ötvös Czinczirit annyira megszurta, hogy összeesett és azonnal meghalt. Súlyosan megsebesítette Máté keresztapját is. A csendőrség letartóztatta a gyilkos cigányt és átadta a kir. ügyészségnek.

— **A tanítók fürdője alakulás előtt.** Nincs az országnak egyetlen helysége, ahol ne lenne ismeretes a tanítók társadalmi fürdője, üdülő és gyermekek nyaraló-telepének szervezése érdekében a természet kincseiben oly gazdag bércecs, vadregényes Székelyföld anyavárosából: Székelyudvarhelyről megindított nagy szabású részvénytársasági mozgalom. Miután ezen országos akció célja egy mélyen járó szociális eszme helyes alapon való életre hívása, a köz javára való megteremtése, melynek áldásos kihatását majdan ezen és ezen fogják élvezni: ezen üdvös alapítást az ország tanítósa, papi, jegyzői, tisztviselői kara, ugyancsak a községek és városok, mint testületek, szövetkezetek, társadalmi alakulatok, s a nagy társadalom kebeléből még igen sokan mások is hathatósan támogatják, az alapítási tervrezen megtevést és gyűjtött részvényjegyzések tömeges beküldésével. Igen, mert a tanítóság ez irányu mozgalmával nemcsak a felnőttek számára fog egy, az évnek minden szakában használat alatt álló gyógyfürdőt létesíteni, a székelyudvarhelyi Szejké fürdőt, üdülő és nyaraló-telepet a nagybaconi Uzonka fürdőt; de a tanuló ifjúság számára egy nagyobb szabású gyermek nyaraló-telep kolónia felállítását és célba vette a 25 koronás részvények kibocsátásával. A közegészségügy szolgálatába állítandó hasznos intézmény lesz a tanítók társadalmi fürdője, melynek mielőbbi megalakítása valóban közérdek, s így a szervezőkkel együtt arra kérjük olvasóinkat; támogassák azt, az esetleg még kiülvő alapítási tervrezenek részvényjegyzéseikkel ellátott mielőbbi beküldésével, hogy az alakuló ülés összehívható legyen. Tájékozódásul, az alapítási tervrezenek még üresen is visszeküldendők Gyerkés Mihály igazgató-tanító címére Székelyudvarhely. A gyermek ifjúság és saját magunk testi erejének fejlesztése, egészségünk építése fontos magán, de azzal együtt közérdek is lévén, siessünk mindnyájan ezen nagy jelentőségű országos alapítás támogatására.

— **Csalárd bukás** büntette miatt a székelyudvarhelyi kir. törvényszék Erdélyi (Wiszfeiler) Simon volt székelyudvarhelyi könyv- és papirkereskedőt 2 évi börtönrre ítélte volt. Az ítélet most vált jogerőssé, a meenyiben az első bírói ítéletet úgy a kir. tábla, mint a Kuria is jóváhagyta.

— **Székelyudvarhely-Csikszeredai vonal.** E vasuti vonal érdekében Udvarhelymegye törvényhatósága ismételtlen megkereste a kereskedelemügyi kormányt. A vasuti vonal építése állana a Csikszereda—Székelyudvarhelyi 61 kilométeres vonal megépítéséből és a Héjjasfalva—Székelyudvarhelyi helyi érdekű vasut elsőrangúvá való átépítéséből. Csik vármegye lakosságára e tervezett vasuti vonal életkérdés, mert 115 kilométer utat takarítanak meg. E vonal máskülönb tehermentesítene a Kolozsvár—Predeáli fővonalat is.

— **A marhahus ára** kilogrammokként 1 K 56 fillérről 1 K 60 fillérre emelkedett.

— **A gyermektáplálás,** nagy problémája a megoldáshoz közel jutott. Ma ugyanis elválasztás idejétől kezdve „Phosphatine Fallières” gyermektápszerrel tápláljuk a gyermeket, sohasem kell gyomor zavartól tartani. A legelőkelőbb gyermekorvosok tapasztalata szerint a Phosphatine Fallières-nél nincs jobb és értékesebb tápszer, mert kellemes ízű, könnyen emészthető, a fogzást megkönnyíti és biztosítja a csontrendszer fejlődését.

— **Csak Mauthner-féle magvakat** vásárolnak helyesen gondolkodó, számító gazdák és kertészek még akkor is, ha mások olcsóbbak volnának, mert tapasztalatból tudják, hogy ez csakis a magvak rovasára és a vetők kárára lehetséges.

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a tavaszi idényre a legújabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők és választékban raktárra érkeztek és a legújantóbb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

— **Olcsó és szép kiadású róm. kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók. Betegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszerüzletében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt. Angyali kenyér, Igazi égi manna, Mária virágos kertje, A szerelem szent szövetsége, Vezérszék stb. A legegyszerűbbtől a legdíszesebb kötésig, minden izlésnek megfelelő imakönyvek érkeztek. Ajánljuk a főt. papság és a jóindulatu hívek figyelmébe. Alkalmi és ünnepi ajándéknak egy szép kötésű imakönyv a legkedvesebb emlék.

— **A hazudozás lélektana.** Dr. Allan Hoben chicagói egyetemi tanár megkísérelte, hogy megállapítsa a hazudozás lélektanát és ebből a célból a hazugságokat tíz fajtaúra osztotta, úgy mint: 1. a mesélés; 2. a dicsekvés; 3. a védekezési hazugság; 4. a hősi-hazugság; 5. a jámbor hazugság; 6. a társasági hazugság; 7. az üzleti hazugság; 8. a hivatásszerű hazugság; 9. a művészeti hazugság és 10. a csalás. A mesélés céljából való hazudozást leginkább a gyermekeknél látjuk. Ez a gyermekek képzelőtehetségének és ötletességének a szüleménye és semmiféle morális jelentősége sincs. A dicsekvés céljából való hazudozás is főleg a gyermekkor járuléka és roppant nagy túlzásokban nyilvánul. A védekezésből való hazudozás, melynek alapja a félelem, nagyon általános. A hősi hazugság abból áll, hogy másnak a bűnét elvállaljuk, azért, hogy őt megmentjük. A jámbor hazugság, mellyel nagyon lelkiismeretes és vallásos emberek élni szoktak, a valóságnak olyan módon való elpálcázásából áll, hogy látszólag éppen azt mondjuk el. A társadalmi és üzleti hazugságot, amelyeknek ezer a formája, mindenki ismeri. A hivatásszerű hazugságról Hoben szerint legjobb felvilágosítást az orvosok és ügyvédek adhatnak. A művészeti hazugság alatt Hoben tanár azt a szokást érti, hogy értéktelen műtárgyaknak nagy értéket tulajdonítanak. A csalás céljából való hazugságot mindenki ismeri.

— **Kinevezés.** Az igazságügyi miniszter Máthé Tibor székelykeresztúri járási közigazgatási gyakornokot, tb. szolgabíróvá a székelyudvarhelyi ügyészség kerületébe ügyészségi megbízottá nevezte ki.

— **Balássy Ignác** mészárszékeében, naponta mindennemű friss hus, füstölt kolbász kapható. A marhahusnak kilója 1 K 52 fillér. Petőfi-utcában az Agyagipar iskola mellett, Székelyudvarhelyt.

— **Csomagoló papír** kapható e lap kiadóhivatalában Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz.



### Felbívás

A székelyudvarhelyi villamosmű üzemvezető-sége felhívja a n. é. közönség b. figyelmét azon körülményre, hogy a villanyvilágítást a nem tehetősebb néposztály között is hozzáférhetővé tegye, a várossal karöltve, kellő számú jelentkező esetén, a kérdést úgy oldaná meg, hogy 1—2 lámpahelyig iparosoknak, állandó tartózkodású családoknak és kis lakásokkal bíró háztulajdonosoknak a felszerelést és egyszerű világítótestet (lámpát, izzó-égő nélkül) **ingyen** készíttetné el oly módon, hogy a felszerelendő, illetőleg a fél által kívánt izzó (égő) nagysága szerinti esedékes átalány (pauschal) fogyasztási összeget tartozna csak havonta megfizetni.

Az átalány-fogyasztás 1—1 évre szerződésileg biztosított az elektromos-mű által és azon fogyasztó, ki 10 éven át egy ily ingyen elkészített berendezésen megszokta a használatát, 10 év letelte után a berendezés saját tulajdonába megy át.

Erre vonatkozó bővebb felvilágosítással az érdeklődőknek szívesen szolgál az **üzemvezetőség** Eötvös-utca 12. sz. alatt levő irodája.

**Tanonc-felvétel.** A székelyudvarhelyi villamos mű üzemvezetőségénél egy jó házból való, 4 közép iskolát végzett, kifejtett testalkatú tanuló felvétetik. — Jelentkezések Székelyudvarhelyt, Eötvös-utca 12. szám alatt. Az üzemvezetőség.

## B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőné

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.



Már megnyílt Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 25-ik szám alatt

**Hirsch Rudolf férfi és női divatárúháza**

Nagy választék mindennemű férfi, fiú, női és leányka készruhákban, női, kosztümök, tavaszi kabátok, pongyolák és különféle bluzokban. Állandó raktár mindenféle női és férfi divatcikkben.

Uj heti marhavásár Segesvárt.

Szám 597—1912. V. T.

### Hirdetmény.

Segesvár városnak minden csütörtökre engedélyezett **heti marhavására** a városi képviselőtestületnek folyó évi január 12 én hozott határozata értelmében **folyó évi április hó 4-én** fog megnyitni. A vásár közvetlenül az új sertésvásártér mellett, a közbághid közeleiben tartatik meg.

Miután már a városi fogasztás fedezetére tekintélyes számú marhak igényeltek és azon kívül idegen vevők részvétele is reményelendő, a környékben levő marhatenyésztőknek kényelmes kelendőre van alkalmuk. Mire vonatkozólag pedig megjegyzendő, hogy az idegen vevők száma annál inkább fog növekedni, minél nagyobb a felhajtás.

Segesvár, 1912. évi február 23-án

A VÁROSI TANÁCS

**Hirdetés** az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! HIRDESSZEN tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

## Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi berekben. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös berek.

### Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz.* Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő be-  
vásárlásainál és megrendeléseinknél a „SZÉKELY-UDVARHELY” c. ujságot felemlíteni szíveskedjék.



## Unitáriusoknak

igen becses a Demeter Dénes k rácsonfalvi lelkész által írt **Konfirmációi Emlék,** melyet az E. K. T. 280—902. sz. a elfogadott és országos használatra ajánlott. E gazdag tartalmu, igen sok képpel díszített könyv ára fűzve 40 f, kötve 60 fillér. Kapható Betegh Pál könyvkiadóhivatalában Székelyudvarhelyt.



## Elsőrangú elegáns és jutányos a Turul-Cipő

Turul-cipőgyár r.-t.

Temesvár

A monarchia legnagyobb cipőgyára

## Aspirin

vásárolunk eredeti

== TABLETTÁKBAN ==

20 drb. K 1,20

Minden Tablettára az ASPIRIN szó van rábélyegezve.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co.,  
Elberfeld und Leverkusen b. Mülheim a. Rhein.



## NIGRIN

(Fernolent)

alegjobb cipőkrém

Mindenütt kapható!

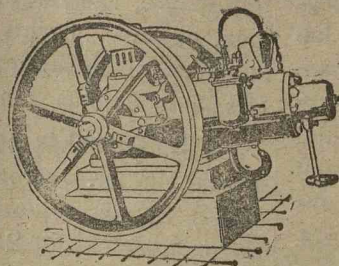
A legújabb kiadásban

szívesen fogadjuk

## CLIMAX

nyersolajmotorok és lokomobilok 3-70 H.P.

Magasnyomású nyersolajmotorok 15—150 ló-  
erőig ::



legelőcsőbb és legmegbízhatóbb üzemű biztosítják. Üzemköltség 10-15 fillér. Állandóan zavartalan üzemlő — Pénzügyi felügyelet nélkül! Egy szerű kezelés! Sok száz gép üzemben!

Költségvetések és árlapok díjmentesen.

**Bachrich és Társa** motorgyári fiók-telepe Budapest, V. ker. Szabadság tér 17 a.b. Tőzsde-palota.

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyász-jelentések**

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

**Betegh Pál**

villamos üzemre berendezett könyvnyomdát és könyvkötő-intézetet Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Udvarhelyvármegye Nemes Csádjai. Szerkesztette: Pálmay József.

Ára fűzve 16 K. Mig a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család-öröneti adatokat tartalmaz.



deléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Bélyegzők és pecsétnyomók mindenféle kivitelben gyári áron pontosan hibátlan szövegezéssel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papír kereskedésében) Székelyudvarhelyt Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Betegh Pál könyvnyomdát és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely